

Jarmila Kaczmarek, Ewa Wielgosz-Skorupka, Tomasz Skorupka

Kowalewko, st. 3, gm. Oborniki, woj.
poznańskie

Informator Archeologiczny : badania 26, 29-30

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Brzezie, st. 29
gm. Pleszew, woj. kaliskie
AZP 64-36/—

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej
 w Kaliszu.

Pracami kierował mgr Edward Pupełko. Ósmy sezon badań. Cmentarzysko kultury łużyckiej IV okres epoki brązu — okres halsztacki D.

Prace ratownicze objęły obszar 2,75 ara, położony głównie w północno-zachodniej części stanowiska. Usiłowano uchwycić zasięg północny cmentarzyska wytyczając wykop na skraju lasu, oddalony od pozostałych o 45 m.

Wyeksplorowano 31 grobów o rozpiętości chronologicznej od IV okresu epoki brązu (grób nr 286) do schyłku wczesnej epoki żelaza. Na szczególną uwagę zasługuje grób nr 314, zawierający wśród 3 przystawek unikatowy profilowany puchar na nóżce, ze stylizowanym kolankowatym uszkiem. Z wczesnej fazy młodziej epoki żelaza wymienić należy bezpopielnicowy grób nr 296 pod foremnym brukiem kamiennym, z trapezową obstawą, w którym wyposażenie stanowiło 12 naczyń (część zachowana fragmentarycznie), w tym misa z bogato zdobionym wnętrzem, pięknie zdobiony, „grafitowany”, cienkościenny kubek i rozbita malowana czarka. Ze schyłku okresu halsztackiego pochodzi jamowy, także pod brukiem posadowiony grób nr 295, otoczony owalną obstawą kamienną. Zawiera on prócz dużej ilości ceramiki zespół wyrobów żelaznych, składający się z grotu oszczepu z zachowanym fragm. drzewca, doskonale zachowanego egzemplarza tordowanego naszyjnika, pary litych, nerkowatych bransolet i szpili z „łabędzią szyjką”. Odkryto tu też parę zdobionych delikatnie rytym ornamentem geometrycznym bransolet z blachy brązowej, pokrytej szlachetną patyną. Innym, także bogato wyposażonym, był grób nr 300, kobiety w wieku Adultus. Prócz 10 naczyń w regularnej prostokątnej obstawie z otoczków zawierał 3 szpile żelazne (jedna długa — 22 cm z płasko-kulistą główką, druga złamana z główką w kształcie wazy z wychylonym brzegiem, trzecia z małą płasko-kulistą główką). Oprócz tego w jamie grobowej odkryto: kółko i skuwkę brązową, zdeformowany na stosie tordowany naszyjnik z haczykowatymi końcami soczewkowatego kształtu, słabo zachowaną, żelazną klamrę do pasa z przywartym do metalu fragm. lnianej tkaniny o prostym splocie. Interesującą konstrukcją reprezentował najmłodszy, jak się wydaje, grób nr 308 — pod nieregularnym brukiem kamiennym posadowiono wazę, a pod nią znajdowała się prostokątna skrzynia z otoczków, o wymiarach 80 x 60 cm. W niej wśród przepalonych szczątków ludzkich odkryto: naczynia, fragm. żelaznych szpil i pionowo wbite ostrze noża żelaznego.

Badania powinny być kontynuowane.

Kowalewko, st. 3
gm. Oborniki, woj. poznańskie

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu

Badania prowadziła mgr Jarmila Kaczmarek przy udziale mgr Ewy Wielgosz-Skorupki i Tomasza Skorupki. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Siódmy sezon badań. Cmentarzysko kultury łużyckiej z IV-V okresu epoki brązu, ślady osadnictwa z epoki kamienia i osada kultury przeworskiej.

Celem prac było dalsze zabezpieczenie krawędzi czynnej plaśnicy i rozpoznanie zasięgu cmentarzyska od strony północnej i wschodniej. Przebadano obszar o powierzchni 425 m² i wyeksplorowano 70 obiektów, w tym 65 grobów ciałopalnych. Były one jedno- i wielopopielnicowe, z reguły nie posiadały obstaw kamiennych. Większość odkrytych grobów wyposażona była w liczne naczynia-przystawki (w jednym było ich 34). Ceramikę reprezentowały formy wazowate, garnki, misy, dzbany, kubki, czerpaki oraz inne wyroby gliniane. Do najciekawszych można zaliczyć grzechotki — beczułkowatą i dwustożkowatą, naczynie w kształcie rogu, naczynie w kształcie buta i tzw. trojaki. Poza ceramiką w grobach znale-

ziono wyroby brązowe: szpile i ich fragm., kółka, spiralki, 2 groty od strzał, grot oszczepu, sierp z guzkiem, nóż z kolcem do rękojeści, szydło, fragm. bransolety, brzytwy i przedmiotów o bliżej nieokreślonej funkcji, oraz wyroby z kamienia: fragm. 2 toporków i gładzony obrabiany przedmiot.

Na całym przebadanym terenie z warstw mechanicznych pozyskano liczne przedmioty z epoki kamienia: siekierkę kamienną, siekierkę krzemioną, 2 groty krzemienne, pik krzemienny, fragm. narzędzi krzemionych oraz ich półfabrykaty.

W części północnej cmentarzyska zarejestrowano półziemiankę i 2 paleniska związane z osadnictwem ludności kultury przeworskiej.

Badania będą kontynuowane.

Kraków-Bieżanów, st. 27
AZP 103-57/27

Muzeum Archeologiczne w Krakowie
Konservator Zabytków Archeologicznych woj. krakowskiego.

Badania prowadzili: mgr mgr R. Naglik, T. Wichman i M. Zając. Finansowane przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa. Pierwszy sezon badań. Osada kultury lendzielskiej, kultury lużyckiej, kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich i ślady osadnictwa z wczesnego i późnego średniowiecza.

Badania ratownicze podjęto w związku z planowaną budową Drogi Ekspresowej Południowej. Stanowisko obejmuje teren o powierzchni nieco ponad 5 ha. Położone jest na grzbiecie i północno-zachodnich zboczach cyfrowato ukształtowanego wzniesienia, w widłach potoku Malinówka i rzeki Serafy. Teren pokrywają utwory piaszczyste, a w dolnych partiach stoku — gliniaste na podłożu ilastym. Stanowisko zostało odkryte podczas badań prowadzonych w ramach AZP w 1983 r.

W trakcie badań sondażowych wykonano 24 wykopy, z reguły o wymiarach 10 x 2 m, o łącznej powierzchni 477 m². Rozmieszczono je wzdłuż opadającego w kierunku północno-wschodnim grzbiecie wzniesienia, na stoku nachylonym na północny zachód, najczęściej w miejscach największej koncentracji materiałów zabytkowych na powierzchni.

Większość z odkrytych obiektów grupowała się w górnej partii stanowiska. Siedem z nich stanowiły niewielkie, koliste lub owalne jamy o gł. do 80-90 cm. W ich wypełniskach tworzonych przez szarawy, lekko zgliniony piasek znajdowano od kilku do kilkudziesięciu fragm. ceramiki. Pozostałe 4 jamy, o identycznej strukturze wypełnisk, wyróżniały się dużymi rozmiarami (śr. większej z nich przekraczała 300 cm) i znaczną głębokością, dochodzącą do 150-170 cm. Dostarczyły one kilku tysięcy fragm. ceramiki. Liczny materiał ceramiczny występował także poza obiektami — w niektórych partiach wykopów nawet do gł. 70-100 cm.

Materiał ceramiczny znaleziony w tej partii stanowiska związany jest w zdecydowanej większości przypadków z kulturą lużycką i datowany na III i IV-V okres epoki brązu. Jedynie kilka pojedynczych fragm. można ewentualnie datować na okres halsztacki. Ilościowo dominują fragm. ceramiki solnej (zwłaszcza w obrębie jam), użytkowanej w ostatniej fazie odparowywania solanki. Są to głównie fragm. podstawek pucharów kielichowatych ze sporadycznie zachowanymi większymi partiami ścianek. Można wyróżnić wśród nich kilka odmian różniących się wielkością, kształtem i techniką wykonania. Tego typu ceramikę odkryto w obrębie licznych osad kultury lużyckiej w okolicach Krakowa i Wieliczki. Traktuje się ją jako świadectwo miejscowej produkcji soli. Dotychczas jednak występowała ona w kontekście ceramiki z okresu halsztackiego, w przypadku natomiast osady w Krakowie-Bieżanowie wydaje się, że produkcja soli rozwinęła się już w IV-V okresie epoki brązu.

W środkowej partii stanowiska występował tylko bardzo nieliczny materiał ceramiczny. Odkryto tam ponadto fragm. kilku łączących się ze sobą rowów o szer. 160 i gł. 50-60 cm. Warstwowa struktura ich szaroczarnych wypełnisk wskazuje na stopniowe zamywanie